

STATENS UTDANNINGSKONTOR I ROGALAND

TILBAKEMELDING FRA KOMMUNEBESØK I STAVANGER KOMMUNE 17. og 18. SEPTEMBER 2001

INNLEDNING

Statens utdanningskontor var på kontakt- og tilsynsbesøk i Stavanger kommune 17. og 18.09.01. Utdanningsdirektørens formål med slike besøk er å fremme dialog og kontakt og å få konkret kunnskap om skolesituasjonen i kommunen. Med utgangspunkt i ny opplæringslov og arbeidet med innføringen av L97, ble det fokusert på utviklingsarbeid og praksisendringer i klasserommet, særlig på ungdomstrinnet.

Direktør Oppvekst og levekår hadde lagt opp programmet for besøket med utgangspunkt i brev fra utdanningsdirektøren og etter drøftinger/justeringer underveis.

Opplegg for besøket mandag 17.09.01

Første dag, mandag 17.09.01, var lagt opp med skolebesøk og orientering om ulike tema.

Deltakere:

- Fra kommunen: Leder oppvekst Ellinor Bryne, 1. konsulent oppvekst Siri Malmstrøm og HTV NL-Stavanger Lillian Hjelseth
- Fra utdanningskontoret: Utdanningsdirektør Sigmund Sunnanå og rådgiver Stein Oksum

Auglend skole:

Deltakere fra skolen: Rektor Reidun Sirevåg, inspektør hørselsavdelingen Anne Mellegård og audiopedagog Liv Auestad

Tema: Organisering av skoletilbudet for hørselshemmede elever

- Kvalitetsutvikling og kvalitetsvurdering
- Omvisning og besøk i klasser med hørselshemmede elever

Tilleggsopplysninger og drøftingstemaer:

- Notat om *Kvalitetsutvikling av hørselsklassene i Stavanger* ble gjennomgått og utdelt.
- Det ble orientert om rehabiliteringen av skolen og bruk av brakker til undervisning for ordinære klasser. Skolen har behov for flere møte- og grupperom.
- Rombehovet for hørselsklassene i forhold til barnehagens arealer

Kampen skole:

Deltakere fra skolen: Rektor Kari Helle Olsen, miljøarbeider Randi Holstad og lærerne Aina Fuglesten, Lillian Heim og Torunn Hillestad

Tema: Opplæring ut fra L97 i en gammel rehabilitert skole

- Skoleutvikling i gammel bygning
- Fra privatpraktiserende lærere til vi-skolen
- Omvisning og besøk i klasser

Tilleggsopplysninger og drøftingstemaer:

- Endring av klassebegrepet. 3-månedsprosjekter med blanding av klassene i 3 dager per uke, 2 bokmåls- og en nynorsk-klasse. Opplegget er drøftet med foresatte. Utdanningsdirektøren påpekte at elevenes lovbestemte rettigheter i språkdjelingsklasser må ivaretas.
- Felles arbeidsplaner/temaundervisning, - inndeling av elevene i 3 nivåer i perioder
- Samarbeid med Varhaug barneskole om primærlærersystem (hospitering)
- Rehabiliteringen anses som svært vellykket. Eget rom for SFO
- Skolen har positiv erfaring med sos.ped.arbeid (miljøarbeider).

Gautesete skole:

Deltakere fra skolen: Rektor Torunn S. Dahle, u.inspektør Hallvard Botnen og lærerne Anne Elisabeth Berge, Hilde Sandve og Nina Grødem, arbeidsplassstillitsvalgte Terje Sløgedal (NL) og Marit Toogood (Lærerforbundet), samt 10. klasseelevene Sahra, Rima og Cathrine

Tema: Opplæring ut fra L97 i et forholdsvis nytt bygg

- Utviklingsarbeid og praksisendring i klasserommet
- Omvisning og besøk i klasser

Tilleggsopplysninger og drøftingstemaer:

- Skolestruktur med flere parallellklasser på ungdomstrinnet (3) enn på barnetrinnet (1)
- Tilbud til fremmedspråklige og lokalt VO-tilbud for foreldre i området
- Det er registrert noe lyd-/støyproblemer. Romutnyttelsen og utforming og bruk av området i nåværende mediatek vil bli vurdert særskilt. Fleksibilitet er et nøkkelord. Bygningsmassen er noe slitt.
- Sambruk av lokaler i nærmiljøet fungerer ikke helt etter intensjonene.

Lunsj ble servert i Stavanger kommunes kurskantene i Sandvigå 27 (17.09) og Josephine kafe (18.09), hvor deltakerne fikk oppleve voksenopplæring i praksis.

Opplegg for besøket tirsdag 18.09.01

Andre dag, tirsdag 18.09.01 var lagt opp med skolebesøk på Austbø skole og møte med politisk ledelse, rådmann og administrasjon/fagstab ved kontoret for Oppvekst og levekår.

Del 1: Skolebesøk på Austbø skole:

Deltakere:

- Fra kommunen/skolen: Leder oppvekst Ellinor Bryne, 1. konsulent oppvekst Siri Malmstrøm og HTV NL-Stavanger Lillian Hjelseth, u.inspektør Elisabeth Endresen, lærer Bente Apeland, elevene (8. klasse) Espen, Christer, Andrea og Marianne og (10. klasse) Kaia og Kathrine
- Fra utdanningskontoret: Utdanningsdirektør Sigmund Sunnanå, rådgiver Audun Gjerde og rådgiver Stein Oksum

Tema: L97 på ungdomstrinnet

- Utviklingsarbeid og praksisendring i klasserommet
- Differensiering og tilpasset opplæring – innhold og organisering
- Elevmedvirkning
- Omvisning og besøk i klasser

Tilleggsopplysninger og drøftingstemaer:

- Det er stor pågang mht besøk fra andre skoler og kommuner, i blant for mye. Skolen tar betaling for orienteringer om utviklingsprosjekter. Midlene nyttes bl.a til personalseminar.
- Arbeidsplanen/temahefter legges som halvårslige planer og knyttes til de 6 mennesketyper i L97. Lærebøker nyttes som tilleggslitteratur. Lærerne frigjøres 1-2 dager i forarbeidet.
- Arbeidsøkter på 30 min. innført i 9. klasse. Utvikling av gode systemer for vurdering og kontroll av elevaktiviteten er en utfordring. Mentorsamling (0,5 t/uke) med halv klasse
- Forsøket på Austbø knytter seg til læreplanen - ikke til arbeidstidsordninger.
- Elevene gjør sine valg innenfor de enkelte temaer, men elevmedvirkning i planleggingen er ennå ikke godt nok utviklet. Elevene viste seg forøvrig å være glimrende omvisere.
- Skolen merker at mye administrativt arbeid er forskjøvet til skolenivå, uten at det er tilført nye ressurser.

Del 2: Møte med politisk ledelse, rådmann og administrasjon/fagstab

Deltakere:

- Fra kommunen: Varaordfører Bjørg Tysdal Moe, rådmann Ole Hetland, direktør Kjell Arvid Berland og leder oppvekst Ellinor Bryne og spes. konsulent Kari Bøe Haltbakk
- Fra utdanningskontoret: Utdanningsdirektør Sigmund Sunnanå, rådgiver Audun Gjerde og rådgiver Stein Oksum

Den økonomiske ressursinnsatsen

Kommunen kommenterte en undersøkelse basert på KOSTRA-tall for sammenlignbare kommuner og påpekte at de høye utgiftene til grunnskolen er et resultat av en bevisst satsing. Undersøkelsen viste at Stavanger har et høyt årstimetall til undervisning, gjennomsnittlig klassestørrelse er 21,8 og snitt elevkostnad er kr 37.000. Kommunen har også et forholdsvis kostbart SFO-tilbud. Videre ble påpekt at en ensidig fokusering av rene driftsmidler per elev ikke gir et korrekt bilde av den faktiske situasjon.

Status/endringer i kommunens skolebruksplan

Kommunen påpekte at det satses sterkt på opprusting av skolebygg. Rehabiliteringen av 12 skoler er pt fullført innenfor en kostnadsramme på 250 mill kr. Budsjett for de resterende 16 skoler utgjør 450 mill kr. Skolebruksplanen skal behandles politisk seinere i høst. I den forbindelse vil kommunen samtidig foreta en behandling av antall paralleller innen de enkelte skoleslag. Kommunen var opptatt av forståelsen av begrepet *nærmeste skole* (Oppl.1 §8-1) og la til grunn at kostnadsgevinsten ved en rasjonell skolestruktur er viktig for Stavanger.

Utdanningsdirektøren ble som klageinstans oppfordret til å tolke loven romslig og akseptere gode løsninger. Problematikken vedrørende skolestrukturen i Tasta bydel ble brukt som eksempel. Rådmannen gav uttrykk for at han opplevde den statlige detaljstyringen som et hinder for effektivisering.

Utdanningsdirektøren pekte på at Stavanger har satset sterkt på skolebygg og at kommunen bør søke om statlige midler innenfor den avsatte lånerammen på 15 mrd. kr til opprusting av skolebygg. Han refererte også til skolebesøket 17.09.01 og syntes spesielt at rehabiliteringen av Kampen skole var vellykket. Videre bemerket utdanningsdirektøren at han hadde ventet en noe annerledes arkitektonisk utforming av Gautesete skole. I forbindelse med endringer av klassesammensetningen på Kampen skole påpekte utdanningsdirektøren at elevenes lovbestemte rettigheter i språkdelingsklasser må ivaretas.

Han viste for øvrig til problemstillinger vedr. tilretteleggingen av undervisningen for hørselshemmede elever. Dette vil for øvrig være tema på et eget møte mellom representanter for kommunen og utdanningsdirektøren.

Videre anbefalte utdanningsdirektøren at kommunen tar en ny drøfting av nærskoleprinsippet vs ressursøkonomisering. Utgangspunktet er at elevene gjennom § 8-1 i opplæringsloven har fått en klar rett til å gå på den nærmeste skolen. Det foreligger sivilombudsmannsavgjørelser som baserer seg på geografi og avstand som hovedkriterier. For øvrig har utdanningsdirektøren merket seg at antall klager på skoleplassering i Stavanger er redusert vesentlig, fra 30 i 2000 til 1 i 2001.

Del 3: Møte med direktør Oppvekst, fagstab, fagforeninger og KFU

Deltakere:

- Fra kommunen: Direktør Kjell Arvid Berland og leder oppvekst Ellinor Bryne, spes. konsulent Kari Bøe Haltbakk, VO-leder Knut Tveit, PPT-leder Bjørg Torill Klokk, HTV NL-Stavanger Lillian Hjelseth og HTV Lærerforbundet Stavanger Jostein Vik. IT-konsulent Leif Måsvær, skoleveileder/prosjektleder Rune Knutsen og 1. konsulent Bjarne R. Birkeland deltok i deler av møtet.
- Fra utdanningskontoret: Utdanningsdirektør Sigmund Sunnanå, rådgiver Audun Gjerde og rådgiver Stein Oksum

Satsing på IKT:

Kommunen orienterte om at alle elever i Stavangerskolen er registrert som personlige brukere og at det satses sterk på kompetanseheving for ansatte gjennom eksterne og interne kurs. Det er opprettet egne web-sider med et eget IKT-system, hvor ansvaret for innholdet er fordelt mellom kommunen og den enkelte skole. Videre er inngått samarbeid med Boxer om et interaktivt opplæringsprogram for lærere og med Stavanger Aftenblad, hvor avisens arkiv er gjort tilgjengelig for skolene som idèbank for lokalt lærestoff.

Stavangerskoler deltar videre i PILOT- og ARENA-prosjektene som er støttet av utdanningskontoret. Det ble likevel påpekt at systemene på skolenivå ikke fungerte godt nok rent teknisk. Det ble antydnet at årsakene kunne være mangelfull oppfølging fra IT-avdelingen sentralt, at elevene er brukere og at kommunikasjonen mellom kommunen og skolene/de ansatte ikke er god nok. Systemene og maskinparken er heller ikke like godt utbygd på barneskoler som på ungdomsskoler. Likevel satses ekstra på maskininnkjøp til barneskoler i 2001.

Utdanningsdirektøren etterspurte om lærerne/de ansatte har fått den opplæring de trenger. Videre ble etterspurt om Læringscenterets nettsider, *Skolenettet* ble brukt. Det ble også spurt om det ble anbefalt å plassere maskinene i egne datarom eller i klasserommene. Fra kommunen ble opplyst at Stavangerskolen er undervegs på IKT-området, - bla må kurstilbudene markedsføres bedre. Videre ble det påpekt at skolene selv velger sine løsninger mht plassering av maskinene.

Ledelse av Stavangerskolen

Kommunen orienterte om at selvstyrte skoler er opprettet som en konsekvens av STORMM-prosjektet. *Frihetsledelse* og *selvstendige virksomheter* er nøkkelord. Det holdes fortsatt regelmessige rektormøter og det er videre anbefalt eget skolesamarbeid i bydelene. Videre er inngått egne lederavtaler med resultatvurdering iht 4 fastlagte kriterier. Dialog om saken tas i oppfølgingssamtaler med lederne. Hvem som i praksis skal gjennomføre samtalene med den enkelte virksomhetsleder er ennå ikke avklart, men disse må nødvendigvis deles på flere.

Utdanningsdirektøren etterspurte hvilke systemer som var utarbeidet mht økonomifordelingen mellom skolene; om det var tatt hensyn til språkdjelingsklasser, ulikt behov for spesialundervisning, oppfølging av enkeltbarn i SFO mv. Det ble videre spurt om skolene/rektorene har den kompetansen som trengs ifm med STORMM-omleggingen. Nye arbeidsområder og oppgaver krever ofte ny kompetanse, bl.a på det merkantile området.

Fra kommunen ble opplyst at eksisterende systemer for økonomifordeling var under revurdering og at slike system må gå seg til over tid.

Plan for kvalitetsutvikling

Kommunen gjennomgikk vedtatt kvalitetsutviklingsplan. Målsettingen er at planen skal være en praktisk bruksplan for skolene og at den skal nyttes som mal for den enkelte skoles plan. Planen bygger på statlige og kommunale føringer for satsingsområder for Stavangerskolen og følges opp gjennom kommunens handlings- og økonomiplan. Totalt har skolene/PPT sendt oppvekstkontoret 76 søknader om kompetanseutviklingsmidler. SU-kontoret har i tillegg

tildelt midler til 4 utviklingsprosjekt. Kvalitetsutviklingsplanen revideres årlig. Dette året er det lagt særlig vekt på del 1, den generelle kvalitetsutviklingsplanen for 2000-2003.

Utdanningsdirektøren påpekte at planen virker informativ og godt gjennomarbeidet. Likevel ble påpekt at tiltaksdelen (del 2) bør utvikles videre. For øvrig er det utdanningsdirektørens vurdering at Stavangerskolen viser stor evne og vilje til omstilling og utvikling.

Foreldremedvirkning

Kommunen orienterte om at kommunalt foreldreutvalg (KFU) har møte- og talerett i kommunalstyret og at KFU har jevnlig kontakt med kontoret. utfordringen ligger i å bedre kontakten mellom skolene/FAU. Skolene er ikke kommet like langt når det gjelder aktiv foreldremedvirkning. Det er behov for å avklare hva kommunen ønsker/forventer av foreldrene. Det må dessuten tas hensyn til at de fleste foreldrerepresentantene har egen jobb. Foreldrerepresentantene i driftsstyrene har fått hjelp/opplæring av Oppvekst-kontoret.

Videre ble det orientert om kommunens pedagogiske internkontrollsystem; elevundersøkelser (bla muligheter gjennom Læringssenterets *elevinspektører*) og brukerundersøkelser/foreldreundersøkelser (hvert 2. år i samarbeid med Asplan Viak).

Utdanningsdirektøren gav kommunen ros for det arbeid som er nedlagt for å sikre foreldremedvirkning i skoleutviklingsprosjekter. Foreldrene er en viktig ressurs for skolen.

PPT – SAMTAK og spesialundervisning

Kommunen orienterte om at det med bakgrunn i St.m. 23 er startet et eget kompetanseutviklingsprosjekt. Dette inngår nå i det statlige SAMTAK-prosjektet. Videre gjennomføres et fellesprosjekt med Torshov kompetansesenter innen kompetanseheving og veiledning for PP-ansatte. PPT deltar videre i foreldreveiledningsprogrammet og flere ansatte tar nå Marte Meo-utdanning. Videre samarbeider Stavanger PPT med Eikelund kompetansesenter ifm ADHD-problematikk og PPT deltar i en rekke utviklingsprosjekter på skolenivå.

PPT har god kompetanse på de fleste områder, men kommunen mangler synspedagog, imidlertid har man nå fått kvalifisert søker til utlyst audiopedagogstilling.

Innen spesialundervisning er PPT særlig opptatt av kvalitet og har i den forbindelse valgt å gi sakkyndig tilråding kun om innhold/organisering - og ikke omfang angitt i timetall. En timepott går til hver skole som gjør enkeltvedtak for de elever som har rett/behov for det.

Utdanningsdirektøren viste til at tallet på klagesaker fra Stavanger vedr. spesialundervisning er redusert de siste 2-3 år, fra 120 til 4. Det er tydelig at Stavanger satser på tilpasset opplæring som hovedprinsipp og det er vår oppfatning at dialogen/veiledningen til foreldre er forbedret. Det er imidlertid utdanningsdirektørens klare oppfatning at PPT skal gi tilråding vedr. innhold, organisering og *omfang* når det gjelder spesialundervisning. Tilbudet til enkeltelever må utvikles i samarbeid mellom PPT, skolen og foreldrene.

Voksenopplæring

Kommunen orienterte om at Johannes VO-senter er 10 år, og at skolen til nå har vært lokalisert på et sted. Nå desentraliseres flere tilbud. Det satses særlig på voksenopplæring i praksis, gjennom individuell veiledning. Det er behov for nye yrkesgrupper innen voksenopplæringen, ikke bare lærere. Videre utprøves nye organiseringsmåter. Et eksempel på dette er Josephine Kafe og kantina i Sandvigå. Elevene, bla innvandrerkvinner, ansettes i Stavanger kommune i lønstrinn 1 og gis bla norskopplæring gjennom praktisk arbeid og intern og eksternt kommunikasjon.

Videre vurderes mulighet for å etablere et interkommunalt samarbeid om tilbud til voksne innen syn, hørsel og logopedi. Det ble påpekt at nåværende arbeidstidsavtale blant annet for logopeder legger hindringer i veien for å gi enkeltpersoner tilbud gjennom hele året.

Utdanningsdirektøren gav positiv tilbakemelding på den nytenkning som voksenopplæringen har vist og ønsket kommunen lykke til i arbeidet for å etablere nye interkommunale tilbud på området.

Kulturskolen

Kommunen orienterte om at Stavanger videreførte musikkskolen til kulturskole fom høsten 2000. Det er videre utarbeidet en egen kulturskoleplan som angir innretning og mål for tilbudet, og det foreligger planer for nytt kulturskolebygg (Bjergsted).

Utdanningsdirektøren spurte om foreldrebetalingen er endret og ønsket kommunens vurdering av hvorfor søkerantallet i 2000/01 gikk ned samtidig med at antall tilbud økte.

Kommunen orienterte om at prisen på tilbudene er uendret og at oppslutning om tilbudene nok fortsatt bærer preg av at kulturskolen er nyopprettet.

Utdanningsdirektøren påpekte videre at bare 10,8 % av grunnskoleelevene i Stavanger har kulturskoletilbud (skoleåret 2000/2001). Den nasjonale målsettingen er 30 %.

Stavanger som kulturby bør etter utdanningsdirektørens mening satse mer på utviklingen av kulturskoletilbudet.

Ny barnehage og skole for hørselshemmede

Kommunen orienterte om planer for et nytt interkommunalt ressurscenter for døve og hørselshemmede elever fra Jær-regionen. Senteret lokaliseres sannsynligvis i Sandnes.

Rapport fra nedsatt arbeidsgruppe *Utredning av nytt interkommunalt kompetansesenter for døve og hørselshemmende på Jæren* ble utdelt og kommentert. Saken er ikke politisk behandlet.

AVSLUTTENDE KOMMENTARER

Utdanningsdirektøren opplevde besøket og orienteringene/samtalene som nyttige og interessante. Videre registreres at Stavanger kommune satser offensivt mht opprusting og rehabilitering av skolebygg.

Opplæringsloven gir elever rett til å gå på den nærmeste skolen. Stavanger kommune anbefales å arbeide for å tilpasse skolenes kapasitet til denne ”nærskoleretten”.

Videre dokumenterer kvalitetsutviklingsplanen at kommunen og enkeltskoler har igangsatt mange interessante faglige utviklingsarbeid, både innenfor gjeldende rammer og som forsøksordninger. Evne og vilje til å tenke nytt, offensivt og utradisjonelt preger virksomhetene innen Oppvekstavdelingen. Dette er en viktig drivkraft i det videre utviklingsarbeidet.

Kommunen synes også å ha funnet en god balanse mellom styring, motivasjon og veiledning i samspillet med skolene. Dette samspillet er viktig å ta med seg ved etablering av selvstendige virksomheter. Omleggingen forutsetter at skolene har nødvendige ressurser og kompetanse. Kommunen bør vurdere om det er mulig å bedre rektorenes arbeidsvilkår ved å gi rom for økt kontorbemanning, evt. med økonomikompetanse.

Stavangers samlede timeressurser bør etter vårt skjønn gi rimelig rom for å gi en tilfredsstillende opplæring både til “vanlige” elever og til elever med særskilte behov. Ordinære driftsmidler per elev bør likevel vurderes.

Utdanningsdirektøren vil igjen minne om at PPT til vanlig skal angi omfang uttrykt i timetall ved tilråding om spesialundervisning, i tillegg til tilrådingene vedr. innhold og organisering.

Også på voksenopplæringsfeltet har kommunen utviklet mange og spennende tilbud. Det anbefales at kommunen engasjerer en ekstern instans for å vurdere læringseffekten i disse nye, praktiske tilbudene.

Utdanningsdirektøren anser at programmet og de mange og omfattende temaer som vi ønsket berørt, gjorde det vanskelig å få tid til en nærmere drøfting av enkelttemaer. Det vil trolig være fornuftig å ”innsnevre og spisse” problemstillingene noe ved neste tilsyns- og besøksrunde.

Avslutningsvis vil vi få takke administrasjonen og politisk ledelse, samt ledelsen, andre ansatte og elever ved Auglend, Kampen, Gautesete og Austbø skoler for forberedelse og gjennomføring av et interessant og innholdsrikt program.

Utdanningsdirektøren ønsker Stavanger kommune lykke til i det videre arbeidet.

Stavanger, 19.10.01

Sigmund Sunnanå
Utdanningsdirektør

Stein Oksum

VEDLEGG:**Foreliggende planer, rapporter m.m.*****Tilsendt på forhånd:***

- Handlingsplan/Økonomiplan 2001-2004
- Årsberetning 2000
- Høringsnotat – Organisering av opplæringstilbudet for elever fra språklige minoriteter
- Program for kompetanseutvikling – høstsemesteret 2001
- Personalpolitisk handlingsplan
- Kommunens handlingsplan for arbeidsgiverområdet
- Handlingsplan for PP-tjenesten
- Kvalitetsutvikling i Stavanger grunnskole 2000-2003
- Vedtatte budsjetter for Stavanger kommune 2001

Utdelt i møtet:

- Barnehage og Skole. Utredning av nytt interkommunalt kompetansesenter for døve og hørselshemmede på Jæren
- Kvalitetsutvikling av hørselsklassene i Stavanger. SAMTAK – finnes det for hørselshemmede?
- Stavanger kommune: Kulturskoleplan
- Hefte vedr. Stavangerskolens kompetansehevingsprosjekt i samarbeid med Boxer Technologies A/S
- Brosjyre: Voksenopplæring på grunnskolens område
- Diverse tema-, arbeids- og informasjonshefter fra besøksskolene

Fra utdanningskontoret:

GSI- og KOSTRA-statistikk vedr. Stavanger kommunes ressursinnsats på grunnskoleområdet